

שבת קז. (תחילת הפרק) עד קח. (המשנה בסוף העמוד)

ביאורי מושגים

חובל - הראשונים נחלקו משום מה חייב החובל: רש"י: משום צובע (את העור), ש"ר: משום נטילת נשמה, רמב"ם: משום דש - מפרק.

שמונה שרצים: התורה מנתה 8 שרצים שרק הם מטמאים במותם. שאר השרצים לא מטמאים. התנאים נחלקו מה מעמד העור של שרצים אלו. האם בכלם העור נחשב לחוד מהבשר (ולא מטמא) או שבחלקם העור נחשב חלק מהבשר (ומטמא)

שרצים עם עור משמעותי: ישנם שרצים שיש להם עור משמעותי הנפרד מהבשר (הגמרא דנה מיהם אותם שרצים והאם דין זה מקביל לדין טומאת עור שהופיע בפיסקה הקודמת). עור זה גורם לכך שכשיצא דם מהבשר הוא נשאר בעור ולא חוזר לבשר. לכן יש הבדל בין חבלה בשרץ עם עור (שאז הדם נשאר) לחבלה בשרץ בלי עור (שאז הדם חוזר בחזרה).

שרצים בלי עור: מהמשנה שלנו משמע שבשרצים בלי עור פטור תמיד. לעומת זאת מצאנו ברייתא בחולין (מו): הקובעת במפורש שבשאר שרצים אם יצא הדם מהעור חייב.

רוב הראשונים (שחייבו כאמור משום נטילת נשמה) סברו שאם יצא הדם מחוץ לעור חייב גם בשרצים עם עור דק, הרמב"ם חלק וסבר שבשאר שרצים פטור גם אם הדם יצא מהעור.

משנה

8 שרצים האמורים בתורה - אסור מהתורה לצודם ולחבול בהם.

שאר השרצים - צדם לצורך - אסור מהתורה
צדם שלא לצורך או חובל בהם - מותר מהתורה.

'הצדם שלא לצורך פטור' - דין זה הוא לשיטת ר"ש הפוסק במלאכה שאינה צריכה לגופה.

איסור צידה בשאר שרצים: ר' יהושע: קיים רק במין שרגילים לצודו. ר' אליעזר: קיים בכל המינים.

איסור הריגה בשאר שרצים: חכמים: קיים רק במין שניתן לראות בעין רגילה כיצד הוא פרה ורבה. ר' אליעזר: קיים בכל המינים.

'היהפוך כושי עורו ונמר חברבורותיו' - מכאן שחבלה תת עורית - (שטף דם פנימי) - אינה חוזרת לקדמותה.

בני ישראל צדו במדבר אילים בשביל המשכן: חכמים: 'אילים' - חייבים רק על דבר שאנו רואים כיצד הוא פרה ורבה - כמו אילים - ולא על כינה שלמרות שהיא פרה ורבה אנו לא רואים זאת בעיניים שלנו. ר"א: 'אילים' - חייבים על כל דבר שיש בו נטילת נשמה.

המשנה בחולין

בהמות העור לא מטמא. מה הדין 8 השרצים הטמאים:

ר' יוחנן בן נורי: גם בהם העור לא מטמא.

חכמים: השרצים המנויים בפסוק הראשון - עורם טהור.

השרצים המנויים בפסוק השני - עורם טמא.

ר' יהודה: עקרונית כמו חכמים, למעט לטאה - שלמרות שהיא מופיעה בפסוק השני עורה טהור.

כדי לחייב על חבלה בשרץ יש צורך שעורו יהיה עבה ונפרד מהבשר - האם מעמד העור לעניין טומאה מקביל למעמדו לעניין חיוב שבת?

ר' יוחנן בן נורי, חכמים לפי שמואל, ור' יהודה: מעמד העור מקביל: שרץ שעורו טמא - החובל בו פטור. שרץ שעורו טהור - החובל בו חייב.

חכמים לפי רב:

מעמד העור לא מקביל.

עקרונית כל העורות של השרצים הם עבים ונפרדים מהבשר - ולכן בשבת חייבים על חבלה בכל שרץ.

יש לימוד מיוחד שממנו אנו לומדים שעורם של השרצים המופיעים בפסוק השני מטמאים. לימוד זה לא קשור לעוביים של העורות אלא הוא ריבוי מיוחד לטמא את העור.

הריגת דג: המוציא דג מהמים - מהרגע שנוצר שטח בגודל של מטבע סלע שהתחיל להתייבש - הדג נחשב כמת והאדם חייב על הריגה בשבת.

הריגת עובר בהמה בבטן אימו ועקירת פטריה שגדלה על שפת כלי: חייב על עקירת דבר מגידולו.

כתיבת סת"ם על עורותיהם של בהמה, עוף ודג

עור של דג - נחשב עור. אולם ספק האם הזוהמה פגה ממנו - ספק זה יפתור לנו בע"ה אליהו הנביא.

עור של עוף - נחשב עור - ומותר לכתוב עליו ס"ת.

עור של בהמה טמאה - אסור לכתוב עליו כיוון שהמין נחשב מזוהם ('מן המותר בפיק').

עור של נבלת בהמה טהורה - למרות שאסור באכילה הוא לא נחשב מזוהם ומותר לכתוב עליו.

הערות:

'כותבים על עור עוף טהור' - מה החידוש בכך:

- א. למרות שמקטירים את עור עולת העוף על המזבח (בניגוד לעור בהמה) - הוא נחשב עור.
- ב. למרות שיש נקבים בעור הנקבים קטנים ומותר לכתוב עליהם.

ההבדל באיסור של נבלת בהמה טהורה לבהמה טמאה:

למרות ששניהם אסורים באכילה - האיסור שונה - איסור בהמה טמאה נובע מזוהמה של הבהמה, איסור נבלה הינו דין עצמאי שלא נובע מזוהמה.

מניין לומדים על מקומה של ברית מילה:

ר' יאשיה: נאמר ערלה לגבי פירות - מכאן שהערלה היא במקום יצרני שמייצר 'פירות'.

ר' נתן: 'ערל זכר' - מכאן שהערלה היא במקום שקיים רק בזכר ולא בנקבה.